v.z.w. ARABEL ARABEL a.s.b.l.

NIEUWSBRIEF VAN DE

BELGISCHE ARACHNOLOGISCHE VERENIGING

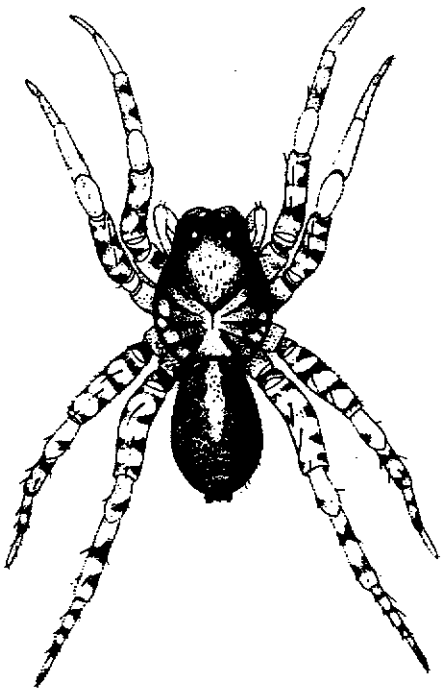

FEUILLE DE CONTACT DE LA

SOCIÉTÉ ARACHNOLOGIQUE DE BELGIQUE

ISSN 0774-7225

Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver.
Volume 7 (2)
1992

v.z.w. ARABEL ARABEL a.s.b.l.

Voorzitter/Président :	Rudy Jocqué Koninklijk Museum voor Midden-Afrika Steenweg op Leuven, 3080 TERVUREN
Ondervoorzitter/Vice-Président :	Jean-Pierre Maelfait Instituut voor Natuurbehoud Kiewitdreef 5, 3500 HASSELT
Secretaris/Secrétaire :	Léon Baert Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen Vautierstraat 29, 1040 BRUSSEL
Penningmeester/Trésorier :	Mark Alderweireldt Muinkkaai 100, 9000 GENT *LIDGELD/COTISATION : 300,- Fr* *Rekening/Compte : ASLK 001-1662395-85 ou POSTCHEQUE 000-1651020-68* *"vzw Arabel, p/a Vautierstr. 29, 1040 Brussel"*
Bibliothecaris/Bibliothécaire :	Maurice Ransy Institut royal des Sciences naturelles de Belgique rue Vautier, 29, 1040 BRUXELLES
Overige bestuursleden/ Autres membres du bureau :	Robert Bosmans, Jean Kekenbosch
Nieuwsbriefredactie/ Rédaction feuille de contact :	Mark Alderweireldt Muinkkaai 100, 9000 GENT Jean-Pierre Maelfait Instituut voor Natuurbehoud Kiewitdreef 5, 3500 HASSELT
Leescommissie Nieuwsbrief/ Comité de lecture feuille de contact :	M. Alderweireldt, L. Baert, R. Bosmans, J.-F. Hermanns, R. Jocqué, J. Kekenbosch, J.-P. Maelfait, M. Ransy

Steatoda triangulosa (Walckenaer, 1802) (Araneae, Theridiidae), niet enkel een huisspin

H. VANUYTVEN

Vekestraat 1, 2000 Antwerpen

Samenvatting

Nieuwe vondsten van Steatoda triangulosa bevestigen het vermoeden dat deze spin ook buiten gebouwen in België kan overleven. Sleutelwoorden: Steatoda, synantropie.

Résumé

Des observations nouvelles confirment que Steatoda triangulosa peut en Belgique aussi survivre à l'extérieur de bâtiments. Mots-clés: Steatoda, synantropie.

Summary

New observations confirm that Steatoda triangulosa can also be found at the outside of buildings in Belgium. Key words : Steatoda, synanthropy.

Inleiding

In "Spinnen in gebouwen in België (Araneae)" (VANUYTVEN, 1991), werd een indeling van de in gebouwen aangetroffen soorten in drie groepen gegeven. Zo onderscheiden we eusynantrope spinnen die in ons klimaat enkel in gebouwen of grotten kunnen overleven, hemisynantrope soorten die zowel in als buiten gebouwen zelfstandige populaties vormen, en xenantrope spinnen die enkel bij uitzondering in een gebouw aangetroffen worden.

Eén van de als eusynantroop vermelde soorten is *Steatoda triangulosa* (Walckenaer, 1802). Toen reeds was er echter twijfel gerezen omtrent de eusynantrope status van deze soort en werd de soort met de aanduiding "(hemi-?)" vermeld. Het was echter wachten tot er verschillende exemplaren werden verzameld buiten gebouwen vooraleer ze effektief tot de hemisynantrope soorten kon gerekend worden.

Resultaten en discussie

Op 21.IX.1991 werd de spin voor de eerste maal buiten gebouwen gevonden in Burcht. Een volwassen mannetje en vier subadulte wijfjes werden aangetroffen onder op elkaar liggende rotsblokken die gebruikt worden ter versteviging van de Scheldeoever. Het dichtst bijgelegen huis bevond zich op een twintigtal meter. Een tweede maal werd de spin eveneens onder stenen aan de Scheldeoever gevonden, maar ditmaal op de rechteroever een weinig stroomafwaarts voorbij Antwerpen. Dit had plaats op 22.VI.1992 en betrof een wijfje met een uitgebroede cocon en enkele kort daarvoor uitgekomen juvenielen. In dit geval stond er enkel een vrijwel volledig open houtopslagplaats in de buurt.

Vooral de waarneming van een wijfje met een cocon en enkele juvenielen is belangrijk in het kader van deze discussie. Het geeft duidelijk weer dat deze soort in bepaalde omstandigheden buiten gebouwen kan overleven en zich voortplanten. In hoeverre de stenen als beschutting een noodzaak vormen is moeilijk vast te stellen. Enerzijds beschermen ze de spinnen enigszins tegen ongunstige klimatologische omstandigheden. Anderzijds heersen er op de oever van een brede rivier dikwijls extremere omstandigheden dan in de beschutting van hogere vegetatie.

Bijgevolg is te verwachten dat in de toekomst nog meerdere exemplaren van deze soort in diverse milieu's gevonden zullen worden. Het blijft echter in de eerste plaats een spin die voornamelijk in gebouwen of andere beschutte plaatsen kan aangetroffen worden.

Referentie

VANUYTVEN, H. (1991). Spinnen in gebouwen in België (Araneae). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver., 6(2) : 15-23.

Faunistische bijdrage tot de kennis van de araneofauna van enkele weinig onderzochte regio's in België Deel 3. Het zuiden van Oost-Vlaanderen

M. ALDERWEIRELDT (1) & K. DESENDER (2)

(1) Universiteit Gent, Laboratorium voor Ecologie der Dieren, Zoögeografie en Natuurbehoud, K.L. Ledeganckstraat 35, B-9000 Gent
(2) Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Afdeling Entomologie, Vautierstraat 29, B-1040 Brussel

Samenvatting

Deze bijdrage resumeert de resultaten van een vangstcampagne in enkele weinig gekende regio's in het zuiden van Oost-Vlaanderen. In totaal werden 61 spinnesoorten verzameld. Sleutelwoorden : faunistiek, België, Oost-Vlaanderen.

Résumé

Cette contribution résume les résultats d'une campagne d'échantillonage dans quelques régions peu connues au sud de la Flandre orientale. Au total 61 espèces d'araignées furent récoltées. Mots-clés : faunistique, Belgique, Flandre orientale.

Summary

This contribution summarizes the results of a sampling campaign in some poorly known regions in the south of Eastern Flanders. In total, 61 spider species were collected. Key words : faunistics, Belgium, Eastern Flanders.

Inleiding

In de twee eerste faunistische bijdragen uit deze reeks werd gerapporteerd over de spinnenfauna van enkele slecht onderzochte gebieden in West-Vlaanderen en het noorden van Henegouwen (ALDERWEIRELDT *et al.*, 1991a, 1991b). Voor meer details omtrent de motivatie en het kader van dit faunistisch onderzoek wordt daar dan ook naar verwezen.

In dit derde deel worden de resultaten gepresenteerd van een faunistisch, korte termijn onderzoek op enkele plaatsen in het zuiden van Oost-Vlaanderen. Uit de catalogi van de spinnen van België kan men afleiden dat deze regio's araneologisch minder goed gekend zijn (zie ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, 1990; DE BLAUWE & BAERT, 1981; JANSSEN & BAERT, 1987; RANSY & BAERT, 1985, 1987a, 1987b; RANSY *et al.*, 1990).

In deze bijdrage worden de U.T.M. 10x10 km hokken ES63 en ES71 behandeld.

Materiaal en methode

In elk U.T.M. hok werd, met behulp van stafkaarten (schaal 1:25000), gezocht naar potentieel interessante plaatsen waarbij erop gelet werd dat een zo groot mogelijke range aan habitattypes, die in het betreffende 10x10 km hok kunnen worden aangetroffen, in het onderzoek worden betrokken (nat en droog bos, nat en droog grasland, moerassige oever, akker ...). Op die manier werden telkens twee gevarieerde stations per

U.T.M. hok opgesteld.

Er werd gewerkt met bodemvallen (in totaal 19), vliegenvallen (in totaal 10, met diameter 12,5 cm en diepte 10 cm) en handvangsten. Voor details omtrent de gebruikte methodiek verwijzen we volledig naar ALDERWEIRELDT *et al.* (1991a, 1991b).

Overzicht van de stations, bemonsteringsdata en -methodes

1. OVERZICHT VAN DE STATIONS

De volgende stations werden bemonsterd :

- station A, gelegen te Schorisse, Bos ter Rijst, bos en bietenakker, U.T.M.-hok ES63,
- station B, gelegen te Marcq, Markevallei, grasland en moeras, U.T.M.-hok ES63,
- station C, gelegen te Herzele-Ressegem, Eikenbos, bos, U.T.M.-hok ES71,
- station D, gelegen Erpe-Mere, langs spoorweg, elzenbroek, U.T.M.-hok ES71.

2. OVERZICHT VAN DATA EN METHODES

A	08.VI.-05.VII.1990	4 bodemvallen
	05.VII.-26.VII.1990	4 bodemvallen
	08.VI.-05.VII.1990	2 vliegenvallen
	05.VII.-26.VII.1990	2 vliegenvallen
	08.VI.1990	handvangsten
B	08.VI.-05.VII.1990	5 bodemvallen
	05.VII.-26.VII.1990	5 bodemvallen
	08.VI.-05.VII.1990	3 vliegenvallen
	05.VII.-26.VII.1990	3 vliegenvallen
	08.VI.1990	handvangsten
C	08.VI.-05.VII.1990	2 bodemvallen
	05.VII.-26.VII.1990	2 bodemvallen
	08.VI.-05.VII.1990	1 vliegenval
	05.VII.-26.VII.1990	1 vliegenval
	08.VI.1990	handvangsten
D	08.VI.-05.VII.1990	8 bodemvallen
	05.VII.-26.VII.1990	8 bodemvallen
	08.VI.-05.VII.1990	4 vliegenvallen
	05.VII.-26.VII.1990	4 vliegenvallen
	08.VI.1990	handvangsten

Resultaten en discussie

Aangezien de bemonsteringsinspanning niet vergelijkbaar is tussen de verschillende stations en habitaten, is het niet mogelijk om de gegevens op een kwantitatieve manier te analyseren. Daarom hebben we de opbrengsten van alle methodes en alle bemonsteringsdata per soort en per sexe samengenomen. De resultaten staan samengevat in Tabel 1.

In totaal werden slechts 363 individuen verzameld. Dit is een opvallend mager resultaat, zeker als men het tijdstip van de bemonstering in acht neemt. De bemonsteringsperiode is natuurlijk wel kort en de bemonsteringsinspanning relatief laag. In verhouding tot het relatief lage aantal individuen werd toch een behoorlijk aantal spinnesoorten verzameld, namelijk 61, verdeeld over 10 families. Dit is natuurlijk het gevolg van de diversiteit aan bemonsterde habitattypes.

Alle soorten zijn algemeen tot zeer algemeen te noemen. Geen enkele van de verzamelde spinnesoorten is van uitzonderlijk faunistisch belang. Gezien de botanische kwaliteit van een aantal van de bemonsterde terreinen is dit tegen de verwachtingen in.

Bossoorten zoals *Lepthyphantes zimmermanni*, *Macrargus rufus* en *Pardosa lugubris* ontbreken natuurlijk niet op de lijst, maar ondanks het feit dat het bos ter Rijst (station A) als ecologisch zeer waardevol staat aangeschreven, werden hier geen zeldzame spinnesoorten gevonden. In tegenstelling tot de araneofauna bevat de loopkeverlijst van dit bos (Coleoptera, Carabidae) wel degelijk een aantal faunistisch en zoögeografisch bijzonder interessante vondsten.

Typische soorten van allerlei natte en

moerassige situaties ontbreken evenmin : *Arctosa leopardus*, *Antistea elegans*, *Gnathonarium dentatum*, *Oedothorax gibbosus*, *Pirata* spp., *Porrhomma pygmeum*, e.d., dus ook hier geen verrassingen. Alleen de aanwezigheid van *Arctosa leopardus* en *Oedothorax gibbosus* wijst nog enigszins op de ecologische kwaliteit van een aantal van de bemonsterde natte, moerassige terreinen.

Al bij al vormen deze gegevens een niet te versmaden aanvulling van de kennis van de verspreiding van onze algemene tot zeer algemene spinnesoorten, vooral ook omdat het weinig bekende regio's betreft. Misschien worden deze soorten nog steeds te veel als "oninteressant" beschouwd.

Referenties

ALDERWEIRELDT, M., DESENDER, K., MAELFAIT, J.-P. & POLLET, M. (1991a). Faunistische bijdrage tot de kennis van de araneofauna van enkele weinig onderzochte regio's in België. Deel 1. De Westhoek en het Zuid-Westvlaamse heuvelland. Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver., 6 (3) : 2-5.

ALDERWEIRELDT, M., MAELFAIT, J.-P., DESENDER, K. & POLLET, M. (1991b). Faunistische bijdrage tot de kennis van de araneofauna van enkele weinig onderzochte regio's in België. Deel 2. Tielt, Waregem en het noorden van Henegouwen. Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver., 6 (3) : 6-8.

ALDERWEIRELDT, M. & MAELFAIT, J.-P. (1990). Catalogus van de spinnen van België. Deel VII. Lycosidae. Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, 61 : 1-92.

DE BLAUWE, R. & BAERT, L. (1981). Catalogue des araignées de Belgique. Première partie. Famille des Agelenidae. Bulletin de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, 53 (1) : 1-37.

JANSSEN, M. & BAERT, L. (1987). Catalogus van de spinnen van België. Deel IV. Salticidae. Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, 43 : 1-32.

RANSY, M. & BAERT, L. (1985). Catalogus van de spinnen van België. Deel II. Cribellatae. Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, 25 : 1-23.

RANSY, M. & BAERT, L. (1987a). Catalogue des araignées de Belgique. Troisième partie. Les Araneidae. Documents de Travail de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, 36 : 1-41.

RANSY, M. & BAERT, L. (1987b). Catalogue des araignées de Belgique. Cinquième partie. Anyphaenidae, Argyronetidae, Atypidae, Dysderidae, Mimetidae, Nesticidae, Oonopidae, Oxyopidae, Pholcidae, Pisauridae, Scytodidae, Segestriidae, Eusparassidae, Zodariidae, Zoridae. Documents de Travail de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, 46 : 1-25.

RANSY, M., KEKENBOSCH, J. & BAERT, L. (1990). Catalogue des araignées de Belgique. Partie VI. Clubionidae et Liocranidae. Documents de Travail de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, 57 : 1-30.

Tabel 1. Totale vangstaantallen (♂♂, ♀♀) per station over de gehele bemonsteringsperiode.

		A		B		C		D	
FAMILIE	SOORT	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
AGELENIDAE	Coelotes terrestris	1	-						
	Histopona torpida	5	-						
	Tegenaria picta			4	-				
CLUBIONIDAE	Clubiona neglecta			1	-				
	Clubiona terrestris	-	1			1	-		
	Phrurolithus festivus			1	-				
HAHNIIDAE	Antistea elegans							-	1
LINYPHIIDAE	Agyneta subtilis							-	1
	Bathyphantes approximatus							2	8
	Bathyphantes gracilis	-	1	2	1			3	7
	Bathyphantes parvulus			-	1				
	Dicymbium nigrum/brevisetosum							-	1
	Dicymbium tibiale	-	1	3	-			4	-
	Diplocephalus latifrons	6	-					-	1
	Diplocephalus permixtus							-	2
	Diplocephalus picinus	5	2						
	Diplostyla concolor			4	4	1	-	1	-
	Erigone atra	5	2	4	-			4	-
	Erigone dentipalpis							2	-
	Erigonidium graminicola			-	1				
	Gnathonarium dentatum			2	5				
	Gongylidiellum vivum	-	1					3	-
	Gongylidium rufipes			-	3				
	Lepthyphantes ericaeus			1	2			2	-
	Lepthyphantes flavipes			1	1				
	Lepthyphantes pallidus			1	1			1	-
	Lepthyphantes tenuis	4	5	8	3			3	3
	Lepthyphantes zimmermanni	29	5	1	-	2	-	1	-
	Leptorhoptrum robustum							2	-
	Macrargus rufus	-	1						
	Maso sundevalli	1	-	1	-	1	-	2	-
	Micrargus herbigradus	4	2						
	Monocephalus fuscipes	-	2	-	1				
	Oedothorax apicatus	-	1					1	-
	Oedothorax fuscus			2	2			10	4
	Oedothorax gibbosus							5	1
	Oedothorax retusus	1	-	9	4			2	2
	Pocadicnemis juncea			1	-				
	Porrhomma pygmeum			2	-				
	Prinerigone vagans			-	2			2	-
	Saaristoa abnormis	1	-	2	-				
	Walckenaeria acuminata	-	1						
	Walckenaeria atrotibialis	4	2	3	2			1	-
	Walckenaeria nudipalpis							-	1
LYCOSIDAE	Alopecosa pulverulenta			1	3				
	Arctosa leopardus			2	-				
	Pardosa amentata	-	1					-	11
	Pardosa lugubris	-	1						
	Pardosa pullata			18	13				
	Pirata hygrophilus			2	7			4	1
	Pirata latitans			9	-			-	2
	Pirata piraticus			2	-				
	Trochosa terricola			1	-				
SALTICIDAE	Euophrys frontalis			3	-				
TETRAGNATHIDAE	Pachygnatha clercki			1	-			1	-
	Pachygnatha degeeri			3	-				
	Tetragnatha montana			1	1				
THERIDIIDAE	Enoplognatha ovata	1	-						
	Theridion bimaculatum			1	-				
THOMISIDAE	Oxyptila trux							1	-
ZORIDAE	Zora spinimana			2	-				

Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. (1992), 7 (2) : 7

Meioneta fuscipalpis (C.L. Koch, 1836) nieuw voor de Belgische fauna (Araneae, Linyphiidae)

H. VANUYTVEN

Vekestraat 1, 2000 Antwerpen

Samenvatting

Meioneta fuscipalpis wordt voor de eerste keer gevonden in België. Een beschrijving van de habitat wordt gegeven.
Sleutelwoorden : Meioneta fuscipalpis, faunistiek, Belg. n.sp.

Résumé

Pour la première fois, Meioneta fuscipalpis est signalé en Belgique. L'auteur essaie de décrire l'habitat naturel de cette espèce.
Mots-clés : Meioneta fuscipalpis, faunistique, Belg. n.sp.

Summary

Meioneta fuscipalpis is new to the Belgian fauna. The author tries to describe the habitat preference of this species.
Key words : Meioneta fuscipalpis, faunistics, Belg. n.sp.

Tot voor kort werden zes *Meioneta*-soorten tot de Belgische fauna gerekend. Recent kon een zevende soort, *Meioneta fuscipalpis* (C.L. Koch, 1836) aan de lijst toegevoegd worden. De verschillende soorten zijn alle klein, tussen 1,4 en 2,5 mm, en met name de wijfjes zijn zeer moeilijk te determineren. Bij de mannetjes wordt vooral gelet op de vorm van de lamel in de palp (lamella characteristica). Bij *M. fuscipalpis* loopt deze uit op twee vrij lange punten met daarboven twee korte. Verder lijkt de spin zeer sterk op *M. rurestris* (C.L. Koch, 1836). De poten zijn echter iets donkerder, met zwarte langsstrepen. De palpen zijn volledig donker, terwijl bij *M. rurestris* de palpfemur en -patella lichter gekleurd zijn.

Op 18.VII.1992 werd 1 ♂ gevonden op de bodem tussen gras op een dijk van de rechter Schelde-oever in Antwerpen. De dijk is behalve met grassen voornamelijk begroeid met Akkerdistel en Riet. De bodem is vrij droog. Deze dijk komt uit op een lager gelegen wilgenbos waar een grotere vochtigheid heerst. Het is mogelijk dat de spin in het bos in plaats van op de dijk thuishoort, aangezien verschillende auteurs als vindplaats de voet van bomen in vochtige gebieden vermelden (WIEHLE, 1956; HEIMER, 1991). Zowel de dijk als het bos bevinden zich op opgespoten grond. Tussen beide bevindt zich een oprit voor wagens. Hier werden, onder kleine stenen, nog 2 ♂♂ en 4 ♀♀ gevangen op 20.IX.1992.

Op de linker Schelde-oever, bijna recht tegenover de eerste vindplaats, werd nog eens 1 ♂ van deze soort gevangen op 27.IX.1992. Ook hier bevond de spin zich in een zandstrook naast een lager gelegen bos.

Meioneta fuscipalpis werd in grote delen van Europa genoteerd, maar het aantal vindplaatsen is beperkt (THALER, 1983; HEIMER, 1991).

Volgens HEIMER (1991) is nog maar weinig over de biologie van deze soort gekend. Bij de exemplaren die in Antwerpen werden gevangen is het onduidelijk of ze in hun optimale biotoop voorkwamen. Aangezien beide vindplaatsen naast een vochtig bos gelegen zijn, is het niet onwaarschijnlijk dat de habitat van deze soort bos is, zoals ook al uit de literatuurgegevens kan worden opgemaakt.

Dankwoord

Met dank aan Dr. R. Bosmans voor het bevestigen van de determinatie.

Referenties

HEIMER, S. (1991). Linyphiinae. In : HEIMER, S. & NENTWIG, W. : Spinnen Mitteleuropas. Verlag Paul Parey, Berlin. 543 blz.

THALER, H. (1983). Bemerkenswerte Spinnenfunde in Nordtirol (Österreich) und Nachbarländern : Deckennetzspinnen, Linyphiidae (Arachnida: Aranei). Veröff. Mus. Ferdinandeum Innsbr., 63 : 135-167.

WIEHLE, H. (1956). Spinnentiere oder Arachnoidea. X. 28. Familie Linyphiidae. Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile, 44 : 1-337.

Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. (1992), 7 (2) : 9

Een merkwaardige oude vondst van *Tetragnatha striata* (Araneae, Tetragnathidae), indicator van de vroegere natuurwaarde van het Donkmeer

M. ALDERWEIRELDT

Universiteit Gent, Laboratorium voor Ecologie der Dieren,
Zoögeografie en Natuurbehoud, K.L. Ledeganckstraat 35, B-9000 Gent

Samenvatting

In een oude spinnencollectie werden twee exemplaren van de zeldzame Tetragnatha striata gevonden daterend van 1961. De specimens zijn afkomstig van het Donkmeer te Overmere (Oost-Vlaanderen). Deze vangst bevestigt de vroegere hoge natuurwaarde van het Donkmeer waar de dag van vandaag niet veel is van overgebleven. Sleutelwoorden : Tetragnatha striata, Donkmeer, natuurbehoud.

Résumé

Dans une vielle collection d'araignées, deux exemplaires de Tetragnata striata, une espèce rare en Belgique, ont été trouvés datant de 1961. Ces individus ont été récoltés auprès du lac "Donk" à Overmere (Flandre orientale). Cette capture confirme la haute qualité écologique que le lac "Donk" a eu dans ce temps et dont peu est conservée aujourd'hui. Mots-clés : Tetragnatha striata, lac de Donc, conservation de la nature.

Summary

An analysis of an old spider collection revealed two specimens of the rare Tetragnatha striata collected at lake Donk (Overmere, Eastern Flanders) during 1961. This capture confirms that lake Donk possessed a high ecological quality in the past of which very little is left today. Key words : Tetragnatha striata, lake Donk, nature conservation.

Inleiding

Eind vorig jaar kregen we de gelegenheid om een oude spinnencollectie te determineren. Het materiaal, voornamelijk afkomstig uit België, werd verzameld door Professor E. Geraert van de Universiteit Gent en dateert voornamelijk van de jaren zestig, begin de jaren zeventig.

Tot mijn verbazing bleek het materiaal twee exemplaren van *Tetragnatha striata* (L. Koch, 1962) te bevatten. Niet alleen is deze vondst van bijzonder faunistisch belang voor ons land omdat deze strekspin bijzonder zeldzaam lijkt te zijn, daarenboven is de vindplaats opvallend. Het betreft twee subadulte wijfjes gevangen "aan de waterkant" te Overmere, Donkmeer op 16.X.1961 (provincie Oost-Vlaanderen).

Tetragnatha striata in België : verspreiding en habitatpreferentie

DECLEER (1988) meldt *T. striata* als nieuw voor de Belgische fauna na de vangst van 2 subadulte mannetjes en 4 subadulte wijfjes in het natuurreservaat "De Blankaart" te Woumen, West-Vlaanderen. De exemplaren werden verzameld in februari en maart in de pluimen van Riet (*Phragmitis australis*) en bladscheden van Grote Lisdodde (*Typha latifolia*). De soort werd enkel gevonden in de dense oevervegetatie langs het open

water en nooit in meer geruderaliseerde, drogere rietvelden.

Daarnaast zijn er voor België vangsten bekend van Hofstade (Provincie Brabant) en de moerassen van Harchies (Provincie Henegouwen) (RANSY & BAERT, 1992).

De literatuurgegevens bevestigen deze door DECLEER (1988) beschreven habitatvoorkeur. LOCKET & MILLIDGE (1953) vermelden rietvelden zeer dicht bij water als het voorkeurshabitat. HEIMER & NENTWIG (1991) en ROBERTS (1985) zijn iets minder concreet : aan oevers op planten dicht bij water.

Hieruit volgt dat de vangst te Overmere langs het Donkmeer hoogstwaarschijnlijk ook in de oevervegetatie (vnl. rietkragen) langs het water is gebeurd. Het etiket vermeld echter alleen "aan waterkant".

Het ontstaan van het Donkmeer en de evolutie van haar ecologische waarde

De melding van deze zeldzame strekspin langs het Donkmeer is toch wel merkwaardig. Zelf hebben we vele malen handvangsten en sleepvangsten aan het Donkmeer uitgevoerd en nooit werd hierbij *T. striata* verzameld. Als we daarenboven de huidige toestand van het Donkmeer onder ogen nemen, kunnen we stellen dat er weinig kans bestaat om de soort daar nu nog aan te treffen. Dit heeft natuurlijk alles te maken met de enorme evolutie die het Donkmeer in deze eeuw heeft doorgemaakt.

De term Donkmeer wordt hier gebruikt voor het gehele plassencomplex inclusief moerassen gelegen op het grondgebied van de gemeenten Berlare, Overmere en Uitbergen.

Over de ontstaansgeschiedenis van dit plassencomplex heeft lange tijd discussie bestaan. Vroeger dacht men dat de min of meer rechthoekige putten en plassen werden gegraven voor de turfwinning en dat het grote centrale gedeelte, te oordelen aan de grootte, vorm en diepte, een oude arm van de Schelde moet geweest zijn (*Conard*, 1914; MASSART, 1912). Deze interpretatie blijkt echter foutief te zijn. Op de oude Ferraris-kaarten, daterend van 1771-1778, kan men duidelijk zien dat het huidige, grote centrale meer nog niet aanwezig is.

STOCKMANS (1946) bespreekt uitvoerig het ontstaan en de topografie van het Donkmeer. Hij komt eveneens tot de conclusie dat er rond Berlare in 1677 nog geen meer of plassen bestonden. In de eeuwen die daarop volgden is er echter in het gebied op grote schaal turf gestoken met vorming van plassen en moerassen als gevolg. Ook het grote, diepere gedeelte van het Donkmeer is een duidelijk gevolg van turfwinning en dus geen oude Schelde-arm. De huidige configuratie van het plassencomplex bestond reeds in de 19e eeuw.

Vele bronnen duiden op de grote ecologische rijkdom en natuurwaarde van het aldus ontstane gebied (STOCKMANS, 1946). Bronnen uit de eerste decennia van de 20e eeuw bewijzen de aanwezigheid van moerassen met uitgebreide water- en oevervegetaties, niet in het minst bestaande uit brede rietvelden (cf. VANHECKE *et al.*, 1981). Sindsdien is het gebied geleidelijk aangetast. Uit publicaties daterend uit dezelfde periode als de vangst van *Tetragnatha striata* blijkt echter dat de faunistische rijkdom (voor zover in detail onderzocht) van dit gevarieerde gebied in die periode nog steeds hoog ligt (bijvoorbeeld DUMONT, 1965, 1968; MARTENS & DUMONT, 1984; VAN OYE, 1945; zie ook VANHECKE *et al.*, 1981). De vangst van een zeldzame soort als *T. striata* sluit daar goed bij aan.

Sindsdien is er echter opnieuw veel veranderd. De ecologische waarde van het Donkmeer is snel achteruitgegaan. Het toerisme heeft er een nog steeds groeiende infrastructuur uitgebouwd met een aanzienlijke reductie van de oppervlakte bestreken door moerassen en een zeer hoge recreatiedruk als gevolg. Dat dit eveneens gevol-

gen had voor de habitatdiversiteit in het gebied alsook voor de waterkwaliteit hoeft geen betoog. De eutrofiëring (voedselaanrijking) zette zich steeds verder door (DUMONT, 1968; MARTENS & DUMONT, 1984). Van de eens zo overvloedige water- en oevervegetaties blijft maar zeer weinig over (MARTENS & DUMONT, 1984). De brede rietzomen van vroeger zijn gereduceerd tot enkele relictjes. De faunistische rijkdom van het gebied ging overeenkomstig achteruit. Wie er de oude literatuur over fauna en flora van het Donkmeer op naleest en het gebied vandaag de dag bezoekt spreekt terecht over vergane glorie.

De oude vangst van *Tetragnatha striata* langs het vroegere Donkmeer bevestigt alleen maar deze evolutie. Het is zeer waarschijnlijk dat de populatie van deze soort daar dan ook is verdwenen. Spijtig genoeg beschikken we over te weinig dergelijke oude araneologische waarnemingen om een meer globale tijdsanalyse van onze spinnenfauna in het algemeen toe te laten.

Dankwoord

Ik dank Professor Etienne Geraert (Universiteit Gent) voor het ter beschikking gestelde materiaal.

Referenties

CONRAD, W. (1914). Le Phytoplancton de l'étang d'Overmeire. Ann. biologie lacustre, 1914 : 115.

DECLEER, K. (1988) Quelques remarques sur *Tetragnatha striata* (L. Koch, 1862) : une nouvelle espèce pour l'aranéofaune belge. Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver., 7 : 11-13.

DUMONT, H. J. (1965). Sur cinq cyclopides et un harpacticide nouveaux pour la faune de la Belgique, et sur l'évolution de la faune du Lac d'Overmere. Biol. Jb. Dodonaea, 33 : 365-382.

DUMONT, H. J. (1968). Rotatoria en Gastrotricha uit plankton en periphyton van het Donk meer in Oost-Vlaanderen met voorlopige nota over de trofische en faunistische evolutie van het milieu. Biol. Jb. Dodonaea, 36 : 139-149.

FERRARIS, J. de (1870-1877). Carte de cabinet au 11520 des Pays-Bas autrichiens. Blad nr. 47 (Wetteren) en nr. 58 (Dendermonde).

HEIMER, S. & NENTWIG, W. (1991). Spinnen Mitteleuropas. Paul Parey Verlag, Berlin und Hamburg, 543 pp.

LOCKET, G.H. & MILLIDGE, A.F. (1953). British spiders. Vol. II. Ray Society, London, 449 pp.

MARTENS, K. & DUMONT, H. J. (1984). The Ostracod fauna (Crustacea, Ostracoda) of Lake Donk (Flanders) : a comparison between two surveys 20 years apart. Biol. Jb. Dodonaea, 52 : 95-111.

MASSART, J. (1912). Pour la protection de la nature en Belgique, Bruxelles.

RANSY, M. & BAERT, L. (1992). Catalogue des araignées de Belgique. Partie X. Tetragnathidae. Documents de Travail de l'Institut Royal des Sciences naturelles, 64 : 43-51.

ROBERTS, M.J. (1985). The spiders of Great Britain and Ireland. Volume I. Atypidae to Theridiosomatidae. Harley Books, 229 pp.

STOCKMANS, F. (1946). Le gisement de tourbe de Berlare en Flandre orientale origine de l'étang d'Overmere. Bull. Mus. roy. Hist. nat. Belg., 22 (5) : 1-24.

VANHECKE, L., CHARLIER, G. & VERELST, L. (1981). Landschappen in Vlaanderen, vroeger en nu. Nationale Plantentuin van België, Meise & B.N.V.R., Brussel, 139 pp.

VAN OYE, P. (1945). Recherches sur les Rotateurs de Belgique. IV. Rotateurs des étangs d'Overmeire et du Kraenepoel. Ann. Soc. r. Zool. Belg., 75 : 110-130.

Mededelingen - Communications

Maurice Ransy wenst een gegevensbank op te starten aangaande cocons en eieren van de spinnen van onze streken. Dit kan uiteraard een collectief werk worden. Hij suggereert op de volgende gegevens op te nemen : het aantal cocons per soort, hun vorm, hun kleur, hun afmetingen en hun plaatsing, de variabiliteit van het aantal eieren, de aflegperiode, de periode van uitsluipen van de pulli. Een bibliografische referentie zou nuttig zijn.

Maurice Ransy souhaite établir un fichier concernant les cocons et les oeufs des araignées de nos régions. Cela pourrait, bien entendu, être un travail collectif. Il suggère d'y faire figurer les éléments suivants : le nombre de cocons par espèce, leur forme, leur couleur, leur dimension et leur emplacement. Egalement le nombre variable d'oeufs, la période de ponte et la période d'éclosion. Une référence bibliographique serait utile.

(Maurice Ransy, I.R.Sc.N.B., Rue Vautier 29, 1040 Bruxelles)

Naar aanleiding van een onderzoek naar de verspreiding van de springspinnen *Attulus saltator* en *Sitticus distinguendus* (*Attulus helvolus*), vraagt Herman Vanuytven om de exemplaren van deze soort die zich mogelijk in uw collectie bevinden, naar hem op te sturen of op de vergadering mee te brengen.

Après une introduction d'une recherche sur la répartition des Salticidae : *Attulus saltator* et *Sitticus distinguendus* (*Attulus helveolus*) Herman Vanuytven demande de lui faire parvenir ou de lui remettre lors de la prochaine réunion d'Arabel les exemplaires de ces deux espèces.

(Herman Vanuytven, Vekestraat 1, 2000 Antwerpen)

Nieuws uit de vereniging - Vie de la société

Notulen van de vergadering van ARABEL gehouden op zaterdag 16 mei 1992 te 14u30 in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1040 Brussel.

Aanwezig : L. Baert, R. Bosmans, N. Bouragba, Ch. Deeleman, R. De Keer, J. Jacobs, M. Janssen, R. Jocqué, J. Kekenbosch, R. Kekenbosch, Ch. Lavrijsen, J.-P. Maelfait, H. Segers, M. Van den Bossche, H. Vanuytven.

Verontschuldigd : M. Alderweireldt, J. Bosselaers, J. Hublé, A. Radermecker, H. Segers en J. Van Keer.

Volgende onderwerpen werden behandeld :

- 'Enkele zeldzame spinnen van "Het Buitengoor" (Mol)' door Marc Janssen en Jean-Pierre Maelfait,
- 'De grootste spin van Europa (bis)' door Rudy Jocqué,
- 'De *Zodarion* saga deel 2 : Een geval van trigamie, dubbele echtscheiding en verloving bij spinnen; welke *Zodarion* houdt van Rioja?; een sinds meer dan 30 jaar oude vrijster eindelijk getrouwd, zij het met een veel oudere man.' door Robert Bosmans,
- 'Spinnen van het militair domein van Lombardsijde' door Léon Baert.

Procès-verbal de la réunion d'ARABEL tenue le samedi 16 mai 1992 à 14.30 H. dans les locaux de l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique, rue Vautier 29, 1040 Bruxelles.

Présents : L. Baert, R. Bosmans, N. Bouragba, Ch. Deeleman, R. De Keer, J. Jacobs, M. Janssen, R. Jocqué, J. Kekenbosch, R. Kekenbosch, Ch. Lavrijsen, J.-P. Maelfait, H. Segers, M. Van den Bossche, H. Vanuytven.

Excusés : M. Alderweireldt, J. Bosselaers, J. Hublé, A. Radermecker, H. Segers en J. Van Keer.

Les sujets suivants ont été abordés :

- 'Enkele zeldzame spinnen van "Het Buitengoor" (Mol)' par Marc Janssen et Jean-Pierre Maelfait,
- 'De grootste spin van Europa (bis)' par Rudy Jocqué,
- 'De *Zodarion* saga deel 2 : Een geval van trigamie, dubbele echtscheiding en verloving bij spinnen; welke *Zodarion* houdt van Rioja?; een sinds meer dan 30 jaar oude vrijster eindelijk getrouwd, zij het met een veel oudere man.' par Robert Bosmans,
- 'Spinnen van het militair domein van Lombardsijde' par Léon Baert.

Notulen van de vergadering van ARABEL gehouden op zaterdag 12 september 1992 om 14u30 in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1040 Brussel.

Aanwezig : M. Alderweireldt, R. Bosmans, J. Bosselaers, J.-M. Couvreur, F. Hidvegi, J. Jacobs, M. Janssen, R., Jocqué, J. Kekenbosch, R. Kekenbosch, C. Lavrijsen, H. Segers, H. Vanuytven

Verontschuldigd : L. Baert, J.-P. Maelfait, A. Radermecker, J. Van Keer

Onze voorzitter, R. Jocqué, geeft, na het welkomswoord, een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen op het XIIe Internationaal Arachnologisch Congres dat van 12 t.e.m. 18 juli doorging in Brisbane, Australië. Daarvan onthouden we :

- de recente analyse van L. Baert & R. Jocqué over de spinnenfauna van diverse oceanische eilanden,
- de vondsten door T. Benton van nieuwe populaties van *Euscorpius flavicaudis* in Engeland,
- het hoge aantal bijdragen over biodiversiteit,
- de merkwaardige studie van R. Gillespie over speciatie van Tetragnathidae op Hawaïi,
- het spectaculaire vangweb van *Seothyra* (de bokspoorspin) in de Namibische zandduinen (J. Henschel),
- de waarnemingen van S. Pollak over nectarzuigende Thomisidae, onafhankelijk bevestigd door ons medelid A. Noordam (met foto's!),
- de hypothese van F. Vollrath als zouden de meeste mannetjes van *Nephila* kleiner zijn dan de conspecifieke wijfjes o.i.v. predatie,
- het onderzoek van M. Whitehouse dat aantoont dat het "zelfvertrouwen" van mannetjes bij intraspecifieke interacties beïnvloed wordt door vroegere ervaring,
- het feit dat het volgende internationaal congres zal gehouden worden in een iets beter bereikbare locatie, namelijk Genève, Zwitserland.

Rudy Jocqué vervolgt met een boeiend verhaal over de zoögeografie van Zodariidae. Aan de hand van de geologische geschiedenis van onze continenten (vertrekkende vanaf Gondwanaland) probeert hij de huidige verspreidingspatronen van bepaalde genera en soorten te verklaren.

Robert Kekenbosch verrast ons vervolgens met een reeks schitterende diapositieven, waarvan vele in natuurlijke omstandigheden werden genomen.

Een goed gevulde varia-rubriek :

- H. Vanuytven meldt *Meioneta fuscipalpis* (Linyphiidae) als nieuw voor België van Antwerpen.
- J. Van Keer vond eveneens een nieuwe soort voor onze fauna, namelijk *Achaearanea veruculata* (Theridiidae).
- H. Vanuytven waarschuwt voor mogelijk verwarring bij de determinatie van *Zelotes latreillei* en *Z. aeneus*. Controle via de figuren in GRIMM (1985) lijkt telkens noodzakelijk.
- J. Jacobs informeert ons omtrent een lopend spinnenonderzoek in het Herendal in Nederlands Limburg waarbij de invloed van bepaalde beheersmaatregelen (kappen van bos met als doel het omzetten

in kalkgrasland) op de spinnenfauna wordt onderzocht.

- F. Hidgevi wil een onderzoek naar de Belgische *Atypus*-soorten starten en vraagt de ARABEL-leden om informatie. Inderdaad, soorten in het meervoud, want *A. piceus* komt mogelijks in de Viroinvallei voor. Verder onderzoek is nog noodzakelijk.

- De mogelijkheid wordt vervolgens overwogen om een voorjaarsexcursie te organiseren o.l.v. F. Hidgevi naar de Viroinvallei. Meer details op de volgende vergadering. Alle excursievoorstellen zijn dan uiteraard zeer welkom.

- R. Bosmans en J. Bosselaers hebben hun studie over Tetragnathidae van Kameroen nu beëindigd. Ze konden niet minder dan negen nieuwe soorten beschrijven.

- H. Segers wijst op het bestaan van een degelijk Russisch tijdschrift *Arthropoda Selecta* waarin ook contributies over spinnen kunnen verschijnen. De meeste artikels zijn in het Engels of zijn minstens van een Engelse samenvatting voorzien.

- Onze penningmeester, M. Alderweireldt, deelt mee dat ARABEL nu eindelijk ook over een postchequerekening beschikt. Het nummer is 000 - 1651202 - 68. Dit is vooral voor onze buitenlandse leden interessant omdat ze nu quasi zonder transferkosten hun contributie rechtstreeks kunnen storten.

- M. Alderweireldt doet daarenboven een oproep aan alle leden voor het indienen van korte mededelingen. In de rubriek varia op de vergaderingen worden veel interessante nieuwjes doorgegeven die een mededeling, hoe summier of eenvoudig ook, meer dan waard zijn.

Procès-Verbal de la réunion d'ARABEL tenue le samedi 12 septembre 1992 à 14.30 H dans les locaux de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, rue Vautier 29, 1040 Bruxelles.

Présent : M. Alderweireldt, R. Bosmans, J. Bosselaers, J.-M. Couvreur, F. Hidvegi, J. Jacobs, M. Janssen, R., Jocqué, J. Kekenbosch, R. Kekenbosch, C. Lavrijsen, H. Segers, H. Vanuytven

Excusés : L. Baert, J.-P. Maelfait, A. Radermecker, J. Van Keer

Notre président, R. Jocqué, donne, après un petit mot de bienvenue, un résumé du IIième Congrès International d'Arachnologie qui s'est tenu du 12 au 18 juillet à Brisbane, Australie. Il parle ainsi de :

- l'analyse récente de L. Baert et R. Jocqué de la faune aranéologique de toute une série d'îles océaniques,
- la découverte par T. Benton de nouvelles populations de *Euscorpius flavicaudis* en Grande-Bretagne,
- le grand nombre de contributions concernant la biodiversité,
- l'étude remarquable de R. Gillespie sur la spéciation des Tetragnathidae dans l'archipel d'Hawaïï,
- la toile spectaculaire de *Seothyra* qui vit dans les dunes des déserts namibiens (J. Henschel),
- les observations de S. Pollak sur des Thomisidae qui se nourissent du nectar des fleurs; ceci est confirmé par notre membre A. Noordam (avec des photos!),
- l'hypothèse de F. Vollrath que chez *Nephila*, les mâles sont généralement plus petits que les femelles à cause de l'influence de prédation,
- le fait que le prochain congrès international sera tenu dans une localité plus "accessible", c'est

à dire à Genève en Suisse.

Rudy Jocqué continue avec un récit passionnant sur la zoogéographie des Zodariidae. En utilisant l'histoire géologique des continents (à partir du Gondwana) il essaie d'expliquer la distribution actuelle de certaines espèces et genres.

Robert Kekenbosch nous surprend avec une série de diapositives très spectaculaires, la pluspart prises dans la nature.

La rubrique des varia :

- H. Vanuytven signale *Meioneta fuscipalpis* (Linyphiidae) pour la première fois en Belgique (Anvers).
- J. Van Keer a également pu trouver une espèce nouvelle pour notre faune : *Achaearanea veruculata* (Theridiidae).
- H. Vanuytven porte notre attention sur l'identification de *Zelotes latreillei* et *Z. aeneus*. L'utilisation des illustrations de GRIMM (1985) paraît nécessaire.
- J. Jacobs nous informe d'une recherche aranéologique en cours à Herendal (Limbourg hollandais) qui étudie l'évolution de l'influence de certaines mesures (élimination des bois en vue de créer des pelouses calcaires) sur la faune aranéologique.
- F. Hidgevi veut faire une recherche sur les *Atypus* belges et demande des informations aux membres d'ARABEL. Il est possible que *A. piceus* est présent à Viroinval mais des recherches supplémentaires sont nécessaires.
- La réunion analyse les possibilités d'organiser une excursion en Viroinval sous la direction de F. Hidgevi. Plus de détails lors de la prochaine réunion. Tout autre proposition d'excursion est évidemment bienvenue à ce moment là.
- R. Bosmans et J. Bosselaers ont finis leur étude sur les Tetragnathidae du Cameroun. Ils décrivent neuf espèces nouvelles.
- H. Segers mentionne l'existence d'une revue russe *Arthropoda Selecta* qui contient aussi des contributions aranéologiques. La plupart des articles est en anglais ou est au moins pourvue d'un résumé en anglais.
- Notre trésorier, M. Alderweireldt, signale que ARABEL possède finalement un compte postal avec n° **000 - 1651202 - 68**. Ceci est surtout intéressant pour nos membres étrangers qui peuvent maintenant transférer leur contribution avec un minimum de frais.
- M. Alderweireldt fait un appel à tous les membres d'introduire des communications pour la Feuille de contact. A chaque réunion des découvertes aranéologiques importantes sont communiquées qui mériteraient sans doute une communication dans notre revue.

v.z.w. ARABEL

ARABEL a.s.b.l.

RICHTLIJNEN AAN AUTEURS

Manuscripten, bij voorkeur opgesteld in het Nederlands of het Frans, dienen opgestuurd naar *J.-P. Maelfait, Instituut voor Natuurbehoud, Kiewitdreef 5, 3500 HASSELT* of *M. Alderweireldt, Muinkkaai 100, 9000 GENT.*

Volg zo veel mogelijk de vorm en indeling van artikels verschenen in vorige Nieuwsbrieven (vanaf nr. 7(1) 1992).

Probeer zo mogelijk de tekst op diskette binnen te leveren of dan toch getypt.

RECOMMENDATIONS AUX AUTEURS

Les manuscrits, rédigés de préférence en français ou en néerlandais, sont à envoyer à *J.-P. Maelfait, Instituut voor Natuurbehoud, Kiewitdreef 5, 3500 HASSELT* ou *M. Alderweireldt, Muinkkaai 100, 9000 GENT.*

Pour la présentation du manuscrit : suivez les articles parus dans d'autres feuilles de contacte (à partir de n° 7(1) 1992).

Envoyez, si possible, une version du manuscrit sur disquette ou dactylographié.

Inhoud - Sommaire

VANUYTVEN, H.
Steatoda triangulosa (Walckenaer, 1802) (Araneae, Theridiidae), niet enkel een huisspin . . . 1

ALDERWEIRELDT, M. & DESENDER, K.
Faunistische bijdrage tot de kennis van de araneofauna van enkele weinig onderzochte regio's in België. Deel 3. Het zuiden van Oost-Vlaanderen 3

VANUYTVEN, H.
Meioneta fuscipalpis (C.L. Koch, 1836) nieuw voor de Belgische fauna (Araneae, Linyphiidae) 7

ALDERWEIRELDT, M.
Een merkwaardige oude vondst van *Tetragnatha striata* (Araneae, Tetragnathidae), indicator van de vroegere natuurwaarde van het Donkmeer 9

Mededelingen - Communications 12

Nieuws uit de vereniging - Vie de la société 13